

ทฤษฎีของ เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์

2.1 การสมดุลของนิวตรอน

การที่จะให้เกิดปฏิกิริยาลูกโซ่ในเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์นั้น มวลของวัสดุที่ใช้ทำเป็นเชื้อเพลิงนั้นจะต้องมีค่าวิกฤต (มวลที่น้อยที่สุดที่จะทำให้เกิดปฏิกิริยานิวเคลียร์ลูกโซ่) การพิจารณาขนาดวิกฤตจะต้องพิจารณาถึงความสมดุลของนิวตรอนในเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ นั่นคือจำนวนนิวตรอนที่เกิดขึ้นในปฏิกิริยาฟิชชัน การสูญเสียนิวตรอนในขบวนการต่าง ๆ เช่น การรั่ว การดูดกลืน หรือโดยวิธีการใด ๆ ที่จะไม่ทำให้เกิดปฏิกิริยาฟิชชันได้อีก อาจเขียนได้ว่า

$$\begin{pmatrix} \text{อัตราการเปลี่ยนแปลง} \\ \text{จำนวนนิวตรอน ต่อ} \\ \text{หนึ่งหน่วยปริมาตร} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \text{อัตราการเกิดนิวตรอน} \\ \text{โดยการฟิชชัน ต่อ} \\ \text{หนึ่งหน่วยปริมาตร} \end{pmatrix} - \begin{pmatrix} \text{อัตราการสูญเสียนิวตรอน} \\ \text{โดยการรั่วและดูดกลืน} \\ \text{ต่อหนึ่งหน่วยปริมาตร} \end{pmatrix}$$

ดังนั้น $\frac{\partial n}{\partial t} = \text{การเกิด} - \text{การรั่ว} - \text{การดูดกลืน} \quad (2.1)$

เมื่อ n คือ ความหนาแน่นของนิวตรอน (จำนวนนิวตรอน ต่อ หนึ่งหน่วยปริมาตร)

$\frac{\partial n}{\partial t}$ คือ อัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนนิวตรอน

กรณีที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนนิวตรอน

$$\frac{\partial n}{\partial t} = 0$$

หรือ อัตราการเกิด = อัตราการดูดกลืน + อัตราการรั่ว

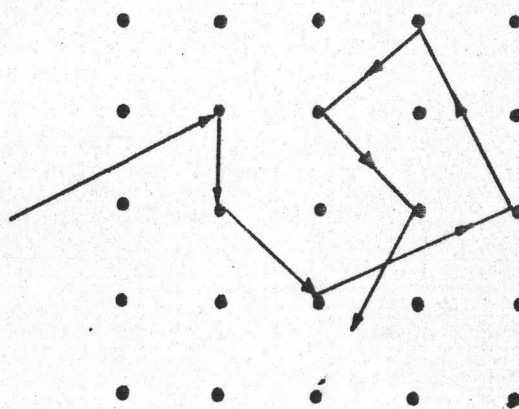
ซึ่งเป็นสมการทั่ว ๆ ไปสำหรับเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์

การรั่วจะเกิดขึ้นได้เมื่อนิวตรอนเคลื่อนที่ออกจากบริเวณที่มีความหนาแน่นนิวตรอนสูงมากกว่าไปสู่บริเวณที่มีความหนาแน่นของนิวตรอนต่ำกว่า และขณะที่มีการเคลื่อนที่นิวตรอนจะเกิดการชนกับนิวเคลียสของตัวกลางจึงเป็นผลทำให้เกิดการฟุ้งกระจาย

2.2 ระยะทางเฉลี่ยที่นิวตรอนเคลื่อนที่ตั้งแต่ออกจากต้นกำเนิดจนกระทั่งถูกดูดกลืน

เมื่อนิวตรอนชนกับนิวเคลียสแบบยืดหยุ่น ทำให้ทางเดินของนิวตรอนประกอบไปด้วยเส้นทางตรงหลายเส้นติดต่อกัน ระหว่างจุดที่นิวตรอนเกิดการชนแต่ละเส้นเรียกว่า ระยะอิสระในการกระเจิง (scattering free path) และค่าเฉลี่ยเหล่านี้เรียกว่าระยะทางเฉลี่ยอิสระในการกระเจิง (scattering mean free path) โดยที่ไม่สามารถทราบทางเดินที่แท้จริงของนิวตรอนเมื่อเกิดการชนแล้วได้อย่างแน่นอน จึงกล่าวในลักษณะของโอกาสในการฟุ้งกระจาย โดยพิจารณานิวตรอนเป็นจำนวนมากที่มีการเคลื่อนที่ออกจากที่มีความหนาแน่นสูงไปสู่ที่มีความหนาแน่นต่ำ อัตราการเคลื่อนที่ของนิวตรอนเหล่านี้เรียกว่า การฟุ้งกระจายของนิวตรอน

ในเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ นิวตรอนที่เกิดจากฟิชชัน เป็นนิวตรอนเร็วสำหรับเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์แบบเทอร์มัล ความเร็วของนิวตรอนจะลดลงโดยการชนกับนิวเคลียสของตัวลดความเร็วระหว่างกระบวนการลดพลังงานของนิวตรอน นิวตรอนอาจหายไปจากระบบโดยกระบวนการต่าง ๆ จนเหลือนิวตรอนจำนวนหนึ่งที่กลายเป็นเทอร์มัลนิวตรอน แล้วฟุ้งกระจายไปในตัวกลางชั่วระยะเวลาหนึ่งจนในที่สุดก็ถูกดูดกลืนหายไปดังรูปที่ 2.1⁽¹⁾

รูปที่ 2.1 แสดงการชนแบบยืดหยุ่นซึ่งเกิดจากนิวตรอน
ชนกับนิวเคลียสของตัวกลางที่เป็นของแข็ง

2.3 ทฤษฎีการฟุ้งกระจายของนิวตรอน

ในการฟุ้งกระจายของนิวตรอนจำเป็นที่จะต้องประยุกต์ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์คือ เกรเดียนต์ (Gradient) เช่น การเปลี่ยนแปลงระยะทางซึ่งเกี่ยวข้องกับความหนาแน่นของนิวตรอน การฟุ้งกระจายของนิวตรอนจะฟุ้งจากที่มีความหนาแน่นสูงไปสู่ที่มีความหนาแน่นต่ำ ทฤษฎีการฟุ้งกระจายของนิวตรอนอาศัยพื้นฐานมาจากกฎของฟิค⁽¹⁾ (Fick) ซึ่งความหนาแน่นของนิวตรอนก็ย่อมขึ้นกับระยะทางด้วย ดังนั้น

$$J_z = -D_0 \frac{\partial n}{\partial z} \quad (1) \quad (2.2)$$

เมื่อ n คือ จำนวนนิวตรอน ต่อ หนึ่งหน่วยปริมาตร

$\frac{\partial n}{\partial z}$ คือ ความหนาแน่นของนิวตรอนที่เปลี่ยนไปในทิศทาง z

J_z คือ กระแสนิวตรอน (หมายถึงปริมาณนิวตรอนที่วิ่งมาในแนวตั้งฉากกับพื้นที่ ต่อ หนึ่งหน่วยเวลาในทิศทาง z)

D_0 คือ สัมประสิทธิ์ของการฟุ้งกระจายของนิวตรอน มีหน่วยเป็นความยาว

เนื่องจากนิวตรอนฟุ้งกระจายไปในทุกทิศทาง สมการ (2.2) จึงเขียนได้ดังนี้

$$J = -D_0 \text{grad } n \quad (2.3)$$

กำหนดให้ $D = D_0/v$ เรียกว่าสัมประสิทธิ์การฟุ้งกระจายของนิวตรอน (ในหน่วยความยาว)

และ $\phi = nv$ หรือ $n = \phi/v$ แทนค่าเหล่านี้ลงในสมการ (2.3)

$$J = -D \text{grad } \phi$$

และจากทฤษฎีการส่งผ่านนิวตรอน⁽¹⁾

$$D = \frac{1}{3(\Sigma_t - \Sigma_s \bar{\mu}_0)} \quad (2.4)$$

เมื่อ Σ_t คือ ภาคตัดขวางต่อปริมาตรทั้งหมดของตัวกลาง (ซม.⁻¹)

$\bar{\mu}_0$ คือ ค่าเฉลี่ยโคไซน์ (cosine) ของมุมที่นิวตรอนกระจายออกมาต่อการชนหนึ่งครั้ง

กรณีที่ตัวกลางมีการดูดกลืนน้อย ๆ Σ_t จะแทนได้ด้วย Σ_s^* ดังนั้น

$$D = \frac{1}{3\Sigma_s(1 - \bar{\mu}_0)} = \frac{\lambda_s}{3(1 - \bar{\mu}_0)} \quad (2.5)$$

เมื่อ $\lambda_s (= 1/\Sigma_s)$ คือ ค่าเฉลี่ยในการชนอิสระ

และ $1/\Sigma_s(1 - \bar{\mu}_0)$ หรือ $\lambda_s/(1 - \bar{\mu}_0)$ คือ ค่าเฉลี่ยในการส่งผ่านอิสระ (transport mean free path) เขียนย่อเป็น λ_{tr} ดังนั้นในตัวกลางที่มีการดูดกลืนน้อย

$$\lambda_{tr} = \frac{1}{\Sigma_s(1 - \bar{\mu}_0)} = \frac{\lambda_s}{1 - \bar{\mu}_0} \quad (2.6)$$

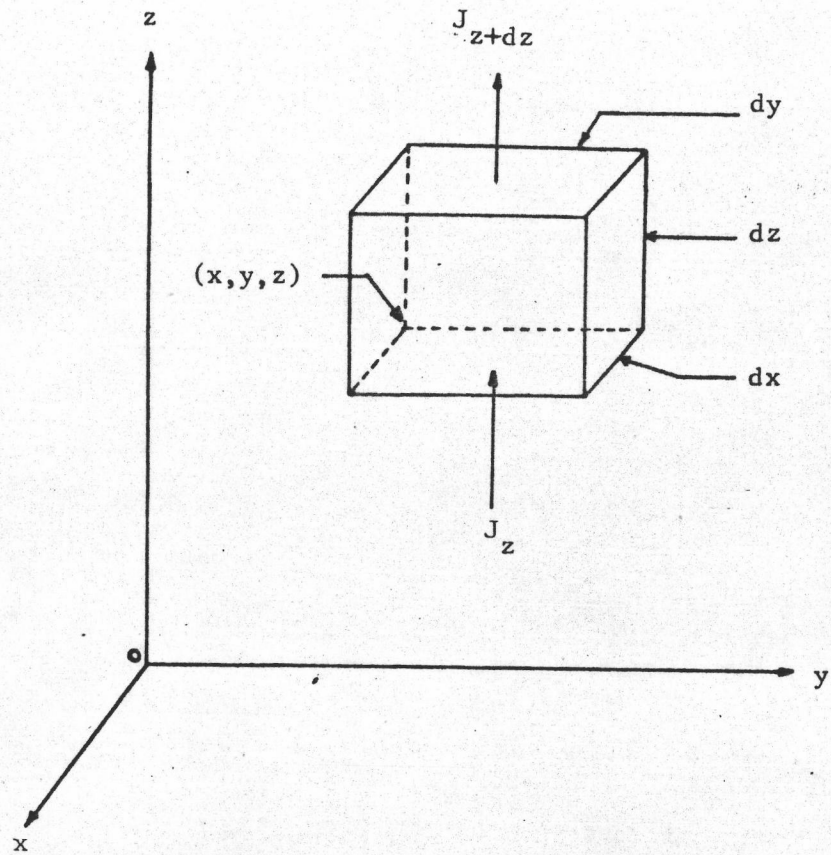
$$\text{หรือ} \quad D = \frac{1}{3} \lambda_{tr} \quad (2.7)$$

ถ้ามีการฟุ้งกระจายรอบตัว เช่น รูปทรงกลม ค่าเฉลี่ยของโคไซน์ของมุมที่กระจายไปเป็นศูนย์ λ_s จะมีค่าเท่ากับ λ_{tr} แยกเตอร์ $1/(1 - \bar{\mu}_0)$ จึงเป็นค่าแก้สำหรับการกระจายที่ไม่ออกรอบตัวโดยมีการฟุ้งกระจายไปในทิศทางข้างหน้า $\bar{\mu}_0$ จะลดลงเมื่อมวลของนิวเคลียสที่ถูกชนมีค่าเพิ่มขึ้น สำหรับนิวเคลียสหนัก $1/(1 - \bar{\mu}_0)$ จะมีค่าเข้าใกล้หนึ่ง λ_{tr} ก็จะมีค่าไม่ต่างจาก λ_s เท่าใดนัก

2.4 การคำนวณหาจำนวนนิวตรอนที่รั่วออกไปจากระบบ

อัตราการรั่วของนิวตรอนที่ออกมาจากปริมาตรใด ๆ นั้น สามารถคำนวณได้จากการพิจารณาปริมาตรสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ dv มีขนาด dx, dy และ dz ตั้งอยู่ ณ ตำแหน่ง x, y และ z ถ้า dx, dy ขนานกับระนาบ xy จำนวนนิวตรอนที่เข้าไปในพื้นที่ผิวด้านล่างต่อวินาทีมีค่าเท่ากับ $J_z dx, dy$ เมื่อ J_z คือจำนวนนิวตรอนในทิศทางแกน z ในทำนองเดียวกันจำนวนนิวตรอนที่ออกจากพื้นที่ผิวด้านบนคือ $J_{z+dz} dx, dy$ ดังรูปที่ 2.2⁽¹⁾

* $\Sigma_t = \Sigma_a + \Sigma_s$

รูปที่ 2.2⁽¹⁾ แสดงการไหลของนิวตรอนในปริมาตรสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ

จำนวนนิวตรอนที่ไหลในแนวแกน z จะสามารถหาได้โดยอาศัยสมการที่ (2.2) ซึ่งจะแทนจำนวนนิวตรอนเป็นจำนวนนิวตรอนฟลักซ์ และ D_0 แทนเป็น D ถ้า D มีค่าคงที่จำนวนนิวตรอนที่ไหลผ่านปริมาตรนี้ในแนวตั้งฉากกับระนาบ xy คือ

$$\begin{aligned} (J_{z+dz} - J_z) &= -D \left[\left(\frac{\partial \phi}{\partial z} \right)_{z+dz} - \left(\frac{\partial \phi}{\partial z} \right)_z \right] dx \cdot dy \\ &= -D \frac{\partial^2 \phi}{\partial z^2} dx \cdot dy \cdot dz \\ &= -D \frac{\partial^2 \phi}{\partial z^2} dv \end{aligned} \quad (2.8)$$

ในทำนองเดียวกันจำนวนนิวตรอนที่ไหลในแนวขนานกับระนาบ yz และ xz คือ

$$-D \frac{\partial^2 \phi}{\partial x^2} dv \quad \text{และ} \quad -D \frac{\partial^2 \phi}{\partial y^2} dv \quad \text{ตามลำดับ}$$

อัตราการรั่วของนิวตรอนออกจากปริมาตรเล็ก ๆ นี้ (dv) จะหาได้จากผลรวมของเทอมเหล่านี้ และอัตราการรั่วต่อ cm^3 จะหาได้จากการหารด้วย dv นั่นคือ

$$\begin{aligned} \left[\begin{array}{l} \text{จำนวนนิวตรอนที่รั่วออกจากระบบ} \\ \text{ต่อ } \text{cm}^3 \text{ ต่อ วินาที} \end{array} \right] &= -D \left[\frac{\partial^2 \phi}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 \phi}{\partial y^2} + \frac{\partial^2 \phi}{\partial z^2} \right] \\ &= -D \nabla^2 \phi \end{aligned} \quad (2.9)$$

เมื่อ ∇^2 คือ ลاپลาเซียน โอเปอเรเตอร์ (Laplacian operator)

2.5 ความยาวของการฟุ้งกระจาย (diffusion length)

ความยาวของการฟุ้งกระจายหมายถึง ระยะทางเฉลี่ยตั้งแต่นิวตรอนออกมาจากจุดกำเนิดจนถึงตำแหน่งที่นิวตรอนถูกดูดกลืน

พิจารณาทรงกลมรัศมี r ปริมาตรเล็ก ๆ ที่ผิวของทรงกลมรอบจุดกำเนิดคือ $4\pi r^2 dr$

บริเวณที่มีฟลักซ์เท่ากับ ϕ จำนวนนิวตรอนที่ถูกดูดกลืน ต่อ cm^3 ต่อ วินาที เท่ากับ $\Sigma_a \phi$ เมื่อ Σ_a เป็นภาคตัดขวางต่อปริมาตรในการดูดกลืน อัตราการดูดกลืนนิวตรอนในปริมาตรเล็ก ๆ ของทรงกลมนี้เท่ากับ $4\pi r^2 dr \Sigma_a \phi$ นิวตรอนต่อวินาที

ถ้า $\bar{r}^2$ คือ ระยะเฉลี่ยกำลังสองจากตำแหน่งตัวกำเนิดนิวตรอนจนถึงตำแหน่งที่ถูกดูดกลืน

$$\bar{r}^2 = \frac{\int_0^\infty r^2 (4\pi r^2 \Sigma_a \phi) dr}{\int_0^\infty 4\pi r^2 \Sigma_a \phi dr} \quad (2.10)$$

แทนค่า ϕ ที่ตำแหน่งใด ๆ

$$\begin{aligned} \phi(r) &= \frac{Q}{4\pi dr} e^{-kr} && \text{แล้วอินทิเกรต} \\ \text{จะได้ } \bar{r}^2 &= \frac{6/k^4}{1/k^2} && (2.11) \end{aligned}$$

L = ระยะการฟุ้งกระจายของนิวตรอน

$$L = \sqrt{\frac{D}{\Sigma_a}} = \frac{1}{k} \quad (1) \quad (2.12)$$

จาก $D = \frac{1}{3} \lambda_{tr}$

และ

$$\Sigma_a = \frac{1}{\lambda_a}$$

แทนค่าในสมการที่ (2.12)

$$L = \sqrt{\frac{1}{3} \lambda_{tr} \lambda_a} \quad (2.13)$$

หรือ

$$L = \frac{1}{\sqrt{3\Sigma_{tr} \Sigma_a}} \quad (2.14)$$

กรณีที่มีสารมีเลขมวลสูง ๆ $\Sigma_{tr} \approx \Sigma_t$ ดังนั้น

$$L = \frac{1}{\sqrt{3\Sigma_{tr} \Sigma_a}}$$

สำหรับตัวกลางที่มีการดูดกลืนน้อย ๆ อาจแทน Σ_a ด้วย Σ_s

2.6 สมการการฟุ้งกระจาย (diffusion equation)

จากสมการที่ (2.1)

$$- \text{การรั่ว} - \text{การดูดกลืน} + \text{การเกิด} = \frac{\partial n}{\partial t} \quad (1) \quad (2.15)$$

เทอมทางซ้ายมีหน่วยเป็นจำนวนนิวตรอน ต่อ ซม.³ ต่อ วินาที และ n คือ ความหนาแน่นของนิวตรอน ต่อ ซม.³

$$\text{เทอมแรกทางซ้ายมือคือ } - (-DV^2 \phi) = DV^2 \phi$$

$$\text{เทอมที่สองหาได้จากอัตราการเกิดปฏิกิริยา} = \Sigma_a \phi \quad \text{นิวตรอน / ซม.}^3 \text{ วินาที}$$

จากสมการที่ (2.15) สามารถเขียนใหม่ได้เป็น

$$DV^2 \phi - \Sigma_a \phi + s = \frac{\partial n}{\partial t} \quad (2.16)$$

เมื่อ s คือ เทอมเป็นต้นกำเนิดนิวตรอนด้วยอัตราการเกิดนิวตรอน ต่อ ชม.³ ต่อ วินาที

และสำหรับสภาวะสมดุล $\frac{\partial n}{\partial t} = 0$ ดังนั้น

$$DV^2 \phi - \Sigma_a \phi + s = 0 \quad (2.17)$$

ถ้าไม่มีสารพิษไซล์ (fissile) อยู่ในตัวกลาง เทอม s จะเป็นศูนย์ทุกหนทุกแห่ง เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้นกำเนิดนิวตรอนวางอยู่ สมการการฟุ้งกระจายจึงเหลือ เป็นรูป เอกพันธ์ นอกจากจุดที่วางต้นกำเนิด

นั่นคือ $DV^2 \phi - \Sigma_a \phi = 0$ (2.18)

หรือ $\nabla^2 \phi - k\phi = 0$ (2.19)

เมื่อ $k^2 = \Sigma_a / D$ (2.20)

2.7 เงื่อนไขขอบเขตสำหรับสมการการฟุ้งกระจายของเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์

1. ที่ระนาบรอยต่อระหว่างสองตัวกลางที่มีคุณสมบัติในการฟุ้งกระจายต่างกัน ฟลักซ์ของนิวตรอนจะมีค่าเท่ากัน

$$(\phi_A)_0 = (\phi_B)_0 \quad (2.21)$$

เมื่อ $(\phi_A)_0$ คือ ฟลักซ์ที่ระนาบรอยต่อของตัวกลาง A

$(\phi_B)_0$ คือ ฟลักซ์ที่ระนาบรอยต่อของตัวกลาง B

2. ระบายระหว่างสองตัวกลางที่มีคุณสมบัติในการฟุ้งกระจายต่างกัน กระแสนิวตรอนทั้งหมดในแนวตั้งฉากกับขอบเขตจะมีค่าเท่ากัน และกระแสของนิวตรอนจะหาได้จากสมการ

$$J_x = -D \frac{d\phi}{dx} \quad (2.22)$$

สภาวะสำหรับการต่อเนื่องของกระแสนิวตรอนที่ขอบเขต อาจเขียนได้ดังนี้

$$-D_A \left(\frac{d\phi_A}{dx} \right)_0 = -D_B \left(\frac{d\phi_B}{dx} \right)_0 \quad (2.23)$$

3. พลังค์ของนิวตรอนจะหมดไปที่ระยะห่างจากผิวของแกน เครื่องปฏิกรณ์ปรมาณู เท่ากับ $0.71\lambda_{tr}$

2.8 การลดพลังงานของนิวตรอนในตัวกลางอนันต์โดยไม่ถูกดูดกลืน

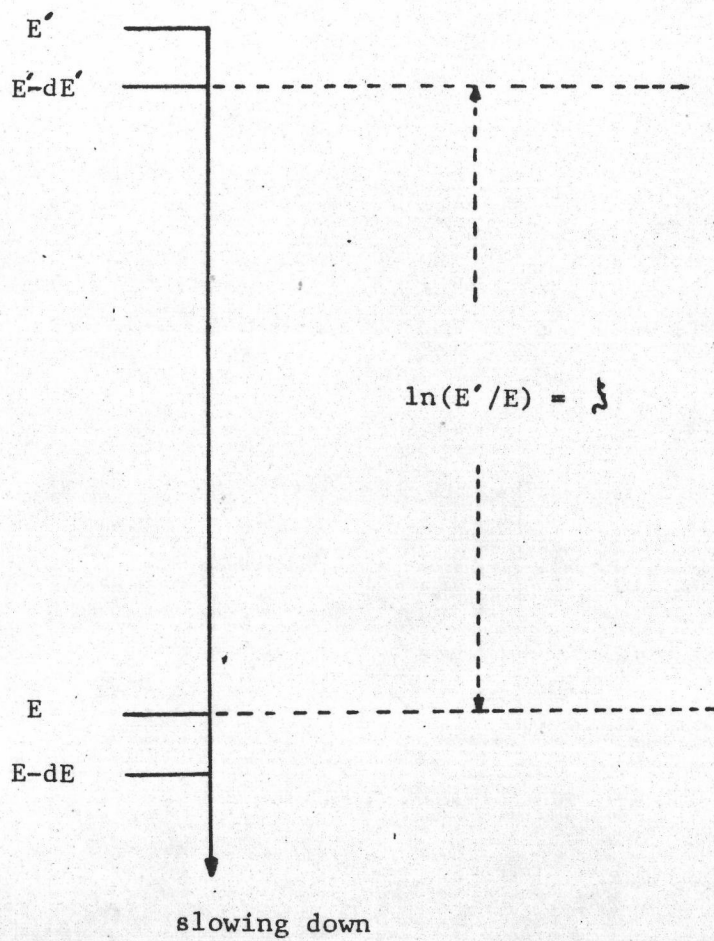
การเกิดปฏิกิริยาฟิชชันแต่ละครั้งจะทำให้เกิดนิวตรอนเร็วขึ้นมาและนิวตรอนพวกนี้ก็จะผ่านตัวหน่วงนิวตรอนแล้วชนกับโมเลกุลของตัวหน่วงนิวตรอน พลังงานของนิวตรอนเร็วจะค่อย ๆ ลดลงอย่างคงที่จนกระทั่งกลายเป็นเทอร์มัลนิวตรอน แต่นิวตรอนเร็วก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยปฏิกิริยาฟิชชัน การฟุ้งกระจายของนิวตรอนที่พลังงานต่าง ๆ ก็เป็นไปอย่างคงที่ซึ่งขึ้นอยู่กับ การจับนิวตรอนในระบบตัวกลางนั้น ๆ และขึ้นกับการหลุดพ้นจากการจับในขณะที่ลดพลังงานลงมา แต่ถึงอย่างไรก็ตามถ้าสมมุติให้ตัวหน่วงนิวตรอนมีขนาดอนันต์ ฉะนั้นจึงไม่มีการรั่วของนิวตรอนได้เลยและถือว่าไม่มีการดูดกลืนนิวตรอนในขณะที่ลดพลังงานด้วย

พิจารณาจากรูปที่ 2.3⁽¹⁾ การฟุ้งกระจายของนิวตรอนขณะลดพลังงานโดยพิจารณา ความสมดุลระหว่างขบวนการลดพลังงานในช่วง dE ซึ่งเป็นพลังงานในช่วงเล็ก ๆ กำหนดให้ $\phi(E)$ คือ นิวตรอนพลังค์ที่พลังงาน E ต่อหนึ่งหน่วยพลังงานในช่วง dE

$\Sigma_s(E)$ คือ ภาคตัดขวางต่อปริมาตรในการชนที่พลังงาน E

ฉะนั้นจำนวนนิวตรอนต่อ cm^3 ต่อวินาที ที่ผ่านพลังงาน dE คือ $\Sigma_s(E) \phi(E) dE$

อัตราการฟุ้งกระจายของนิวตรอนที่เข้าสู่ช่วงพลังงาน dE ขณะที่กำลังลดพลังงานลง สามารถคำนวณได้จากความหนาแน่นในการลดพลังงาน แทนด้วยสัญลักษณ์ q ซึ่งหมายถึง จำนวนนิวตรอน ต่อ cm^3 ต่อ วินาที ที่จะลดพลังงานลงมาในช่วง E พิจารณาพลังงาน E' ซึ่ง $\ln(E'/E) = \xi$ เมื่อ ξ คือ การลดพลังงานลงแบบลอก (log) ของการชนแต่ละครั้ง ในตัวกลางที่เป็นตัวหน่วงนิวตรอน โดยนิวตรอนจะกระเจิงมาที่พลังงาน E' แล้วลดพลังงานมาถึง E ดังรูปที่ 2.3

รูปที่ 2.3 แสดงการลดพลังงานของนิวตรอน

009451

จากสมมุติฐานที่ว่าไม่มีการจับนิวตรอนและไม่มีการรั่วของนิวตรอน ดังนั้นนิวตรอนที่ผ่านช่วงพลังงาน dE ระหว่าง E ถึง $E - dE$ จะต้องเท่ากับที่ผ่านจาก E' ถึง $E' - dE'$ โอกาสที่นิวตรอนจะกระเจิงมาในช่วงนี้คือ $[\ln E' - \ln(E' - dE')]/\xi$ เช่น $dE'/E'\xi$ ถ้า $q(E)$ เป็นความหนาแน่นในการลดพลังงานที่ E' การกระเจิงจะเกิดที่ $q(E')dE'/E'\xi$ นิวตรอน ต่อ ซม.³ ต่อ วินาที ในช่วงพลังงาน dE' ซึ่งเท่ากับอัตราที่นิวตรอนผ่านพลังงานช่วง dE คือ $q(E) dE / E\xi$ ดังนั้น

$$\Sigma_s(E) \phi(E) dE = \frac{q(E)}{E\xi} dE$$

$$\text{หรือ} \quad \phi(E) = \frac{q(E)}{E\xi \Sigma_s(E)} \quad (1) \quad (2.24)$$

2.9 การลดพลังงานของนิวตรอนในตัวกลางอนันต์โดยมีการดูดกลืน

เมื่อนิวตรอนลดพลังงานลงมาและถูกดูดกลืนโดยตัวหน่วงนิวตรอนไปบางส่วน ความหนาแน่นในการลดพลังงาน q ก็จะไม่ขึ้นอยู่กับพลังงาน E q ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงในช่วง dE เพราะนิวตรอนบางตัวถูกดูดกลืนไว้และอัตราการดูดกลืนก็เท่ากับ $\Sigma_a(E) \phi(E) dE$ เมื่อ $\Sigma_a(E)$ คือ ภาคตัดขวางต่อปริมาตรในการดูดกลืนนิวตรอนที่พลังงาน E ดังนั้น

$$\frac{\partial q(E)}{\partial E} dE = \Sigma_a(E) \phi(E) dE$$

$$\text{หรือ} \quad \frac{\partial q(E)}{\partial E} = \Sigma_a(E) \phi(E) \quad (2.25)$$

จำนวนนิวตรอนทั้งหมดที่ผ่านช่วง dE ด้วยอัตรา $[\Sigma_s(E) + \Sigma_a(E)] \phi(E) dE$ ถึงอย่างไรก็ตามอัตราที่นิวตรอนพุ่งกระจายเข้าไปในช่วง dE ขณะลดพลังงานจะเท่ากับเมื่อไม่มีการดูดกลืนนิวตรอนเช่น $q(E') dE' / E'\xi$ โดยการดูดกลืนระหว่าง E' และ E ไม่มากเกินไป ซึ่งจะประมาณว่ามีค่าเท่ากับ $q(E) dE / E\xi$ ดังนั้น

$$(\Sigma_s + \Sigma_a) \phi(E) dE \approx \frac{q(E) dE}{E \xi}$$

หรือ

$$\phi(E) \approx \frac{q(E)}{E \xi (\Sigma_s + \Sigma_a)} \quad (1) \quad (2.26)$$

แทนค่า $\phi(E)$ ในสมการที่ (2.25) จะได้

$$q(E) = q_0 \exp \left[-\frac{1}{\xi} \int_E^{E_0} \frac{\Sigma_a}{\Sigma_a + \Sigma_s} \frac{dE}{E} \right] \quad (2.27)$$

เมื่อ q_0 คือ จำนวนนิวตรอนที่มาจากแหล่งกำเนิด

แต่ $q(E)/q_0$ คือ โอกาสที่นิวตรอนหลุดพ้นจากการถูกดูดกลืน ซึ่งกำหนดให้เท่ากับ $p(E)$

เรียกว่า ริโซแนนซ์ เอสเคป พรอบาบิลิตี้ ดังนั้นจากสมการ (2.27) เขียนใหม่ได้เป็น

$$p(E) = \exp \left[-\frac{1}{\xi} \int_E^{E_0} \frac{\Sigma_a}{\Sigma_a + \Sigma_s} \frac{dE}{E} \right] \quad (1) \quad (2.28)$$